

SIMON
ROZENDAAL

Misschien wel het allerslimste land ter wereld

Ruim dertig jaar geleden kwam ik voor het eerst in Israël. Alles beviel. Nou ja, bijna alles. Het landschap, het weer, de terrassetjes in Tel Aviv en Jaffa, de oeroude poorten en steegjes in Jeruzalem, niet alleen mannen maar ook vrouwen in uniform, falafel, hummus. En vernuft.

Ik weet niet of ik het in dit woke-tijdperk mag zeggen, onderscheid heet al gauw racisme, maar Israël is slimmer dan de meeste andere landen. Het telt 45 procent universitair geschoolden, meer dan waar ook, investeert tweemaal zoveel in onderwijs en onderzoek dan elk ander land, produceert per hoofd van de bevolking meer wetenschappelijke artikelen dan andere landen en telt meer ingenieurs en onderzoekers.

Ja, ik ben me ervan bewust dat Israël en Joods wat anders is. Dat er allereerst bijna twee miljoen Palestijnse Israëliërs zijn. Dat veel Joden het beleid en zelfs ontstaan van Israël afkeuren. Maar ze hebben de waardering voor kennis gemeen. Joden maken een half procent uit van de wereldbevolking en tekenen voor een kwart van alle Nobelprijzen. Van de fysici in de film *Oppenheimer* was bijna iedereen Joods. Omdat verstand (*sapiens*) onze diersoort definieert, staan Israël en het jodendom voor het beste dat de mensheid te bieden heeft.

Bijna alles waaraan ik waarde hecht, heeft Joodse origine. Mijn favoriete schrijvers (Italo Svevo, Elias Canetti, Franz Kafka), musici (Bob Dylan, Leonard Cohen, Leonard Bernstein), regisseurs (Joel en Ethan Coen, Steven Spielberg), zelfs mijn favoriete broeken (Levi's) dragen een Joodse naam.

In *Voir un ami pleurer* zingt Jacques Brel: '*Ni le courage d'être juifs, ni l'élégance d'être nègres*'. Brel zou wel zwarte elegantie of Joodse bravoure willen, maar durft of kan niet. Heel eigentijds: wie durft in het multiculturele West-Europa nog met een keppeltje te lopen?

Als wetenschapsjournalist prijs ik ook andere culturen die kennis hoog in het vaandel hebben, zoals de Chinese. Ik zou zelfs de Arabische cultuur weer kunnen eren. Daar worden weliswaar minder boeken gelezen dan in het piepkleine Israël, maar tien eeuwen geleden was de moslimwereld wél wijs, verlicht en tolerant.

Nee, ze pakken in Israël niet alles even handig aan. Dat hebben we gemerkt op 7 oktober, toen de inlichtingendiensten niet op de hoogte waren van de Hamas-terreur. Er is meer. Ik wandelde eens met Danny Shechtman (Nobelprijs voor de Scheikunde 2011) over de campus van het Technion in Haifa. Hij wees me de orthodoxe joden en Palestijnen aan en zei dat de universiteit gedwongen is om van hen een bepaald percentage op te nemen. Bij de Palestijnen gaat dat goed, vertelde Shechtman, maar bij de orthodoxen niet. Die hebben op school alleen maar de Torah bestudeerd en kunnen rekenen noch Engels lezen.

Orthodoxe joden kijken je niet aan als je hen in Jeruzalem op straat tegenkomt, zij zitten vaak achter de illegale uitbreidingen op de Westelijke Jordaanoever en tot voor kort hoefden ze zelfs niet drie jaar in dienst. Raar.

Wat kunnen we trouwens leren van Israël in de energietransitie? Waar Nederland om emotionele redenen van aardgas (hè bah, fossiel) af wil, kunnen ze in Israël rekenen en beseffen dat de CO₂-uitstoot van aardgas de helft is van die van steenkool. En dus schakelt Israël over op aardgas. Maar ook hier is niet elk schot een eindvogel. Ik was een keer in Israël omdat het bedrijf Better Place een idee had voor de elektrische auto. Accu's moeten al gauw een paar uur worden opgeladen en dit bedrijf had bedacht dat je lege accu's vliegensvlug kan omwisselen voor volle. Het mislukte omdat de autoproducenten niet meededen, maar slim wás het.

Tot slot, buitenlanders zeggen wel dat wij ons land zelf hebben geschapen (*God created the earth but the Dutch created the Netherlands*), maar dat geldt ook voor Israël. In de twintigste eeuw hebben al die Joden die vanuit Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika naar dat kleine splintertje zijn gevluht, daar zoals Ari Shavit fraai beschrijft in *Mijn beloofde land* de moerassen gedraïneerd en de woestijn vruchtbaar gemaakt.

Dat kleine, vernuftige landje, de enige democratie in het Midden-Oosten bovendien, verdient onze steun. Ook als ze soms een verkeerde leider kiezen. Zoiets kan de beste overkomen.

EW

Bijna alles van waarde voor mij heeft een Joodse oorsprong, boeken zowel als broeken